

Finanțat de
Uniunea Europeană

BULETIN INFORMATIV 3

Parteneriat multi-dimensional
pentru dezvoltarea economică
durabilă incluzivă în comuna
Cărpineni

UE-Moldova:

Împreună mai puternici

Finanțat de
Uniunea Europeană

Parteneriat multi-dimensional pentru dezvoltarea economică durabilă incluzivă în comuna Cărpineni

UE-Moldova:

Împreună mai puternici

Cuprins

1. Imagini din procesul de rehabilitare a Centrului de Consultanță în Business din cadrul proiectului Parteneriat Multi-Dimensional pentru Dezvoltare economică durabilă incluzivă în Comuna Cărpineni	1
2. Ce oportunități oferă mediului de afaceri statutul Republicii Moldova de țară candidată la aderare UE	2
3. Despre antreprenoriat: Strategia de business și structura unui plan de afaceri	12
4. Programe de suport pentru întreprinderi: Fondul pentru Antreprenoriat și Creștere Economică a Moldovei (FACEM) – Un nou Instrument guvernamental	13
5. Programe de finanțare pentru organizații ale societății civile și întreprinderi: Programul Regiunea Dunării 2021-2027	14
6. Evoluția indicilor prețurilor producției industriale în luna august 2022	17
7. Exemple de idei de afaceri din Republica Moldova	18

Finanțat de
Uniunea Europeană

Imagini din procesul de reabilitare a Centrului de Consultanță în Business din cadrul proiectului Parteneriat Multi-Dimensional pentru Dezvoltare economică durabilă incluzivă în Comuna Cărpineni

Ce oportunități oferă mediului de afaceri statutul Republicii Moldova de țară candidată la aderare UE

1. Ce este Uniunea Europeană

Uniunea Europeană (UE) este o uniune economică și politică între 27 de țări europene.

Ceea ce a început ca o uniune pur economică a evoluat treptat, devenind o organizație care acționează în numeroase domenii de politică diferite, de la politici climatice, mediu și sănătate la relații externe, securitate, justiție și migrație. Această schimbare s-a reflectat în modificarea, în 1993, a denumirii Comunității Economice Europene, aceasta devenind Uniunea Europeană.

De mai bine de jumătate de secol, UE asigură pacea, stabilitatea și prosperitatea, ajută la creșterea nivelului de trai, lansând și moneda europeană unică: euro.

În UE, oamenii pot călători liber pe aproape întregul continent. Toți cetățenii UE au dreptul și libertatea de a alege țara UE în care doresc să studieze, să lucreze sau să se pensioneze. Fiecare stat membru al UE trebuie să acorde cetățenilor Uniunii exact același tratament pe care îl acordă propriilor cetățeni în ceea ce privește ocuparea locurilor de muncă, securitatea socială și impozitele.

Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) prevede că „Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe

respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.” Aceste valori sunt parte integrantă din modul de viață european. UE are la bază statul de drept. Toate acțiunile UE se bazează pe tratate, asupra cărora statele sale membre au convenit în mod voluntar și democratic. Dreptul și justiția sunt sprijinite de un sistem judiciar independent.

Piața unică este principalul motor economic al UE. Aceasta permite libera circulație a majorității mărfurilor, serviciilor, capitalurilor și persoanelor. UE își propune să exploateze această resursă imensă și în alte domenii, precum piețele energiei, cunoașterii și de capital, pentru a le garanta cetățenilor europeni beneficii conexe maxime.

UE este compusă din cele 27 de state membre și cetățenii acestora. Caracteristica unică a UE este aceea că, deși toate statele membre rămân state suverane și independente, acestea au decis să pună în comun o parte din „suveranitatea” lor în domenii în care este util să colaboreze.

În practică, aceasta înseamnă că statele membre delegă unele dintre competențele lor decizionale instituțiilor comune pe care le-au creat,

astfel încât deciziile cu privire la chestiuni specifice de interes comun să poată fi luate în mod democratic la nivelul UE.

Figura nr.1 Statele membre ale Uniunii Europene (2020)

Sursa:

<https://www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/european-union-map/>

Calitatea de stat membru al UE nu se poate obține de pe o zi pe alta, ci presupune parcurgerea unei proceduri complexe.

Odată îndeplinite condițiile de aderare, țările candidate trebuie să aplice legislația europeană în toate domeniile.

Statutul de țară candidată de aderare la UE este un element obligatoriu al procesului de obținere a statutului de membru deplin.

Acordarea statutului de candidat pentru aderarea la UE nu înseamnă începerea negocierilor. Ca exemplu: Albania a dobândit statutul de candidat în 2014, iar negocierile asupra acestuia au început abia în 2020. Macedonia de Nord așteaptă negocieri de 15 ani.

Statutul de candidat nu înseamnă trecerea țării la moneda UE sau primirea de către cetățenii săi a unor condiții speciale de trai și muncă în țările UE (cu excepția cazului în care este prevăzut prin acorduri suplimentare), dar oferă avantaje de imagine, financiare și umanitare.

O țară care dorește să adere la UE înaintează o cerere Consiliului, iar acesta îi solicită Comisiei Europene să evalueze capacitatea statului candidat de a îndeplini criteriile de la Copenhaga, care se referă la:

- stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților;
- existența unei economii de piață funcționale și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor de piață din interiorul Uniunii și
- capacitatea de asumare nu numai a drepturilor, ci și a obligațiilor prevăzute în tratate, inclusiv în ceea ce privește aderarea la scopurile uniunii politice, economice și monetare.

Pe baza avizului Comisiei, Consiliul decide apoi cu privire la un mandat de negociere. Ulterior, se deschid negocieri oficiale pentru fiecare capitol de aderare în parte.

Întrucât volumul reglementărilor europene pe care fiecare țară candidată trebuie să le transpună în legislația națională este foarte mare, negocierile se derulează pe o perioadă lungă de timp. Țările candidate beneficiază de sprijin financiar, administrativ și tehnic pe durata perioadei de preaderare.

Următoarele țări sunt în plin proces de transpunere (sau integrare) a legislației UE în legislația națională, care au statutul de state candidate: Albania, Macedonia de Nord, Serbia, Muntenegru, Turcia, Ucraina și Republica Moldova.

Țara	a depus solicitarea	a obținut statutul de candidat
Albania	2009	2014
Macedonia de Nord	2004	dec. 2005
Serbia	dec. 2009	2012
Muntenegru	dec. 2008	2010
Turcia	1987	1999
Ucraina	2022	2022
Republica Moldova	2022	2022

Țări potențial candidate (Țările potențial candidate care încă nu îndeplinesc cerințele pentru aderarea la UE, conform criteriile de la Copenhaga, indicate mai sus):

- Bosnia și Herțegovina
- Georgia
- Kosovo

2. Scurt istoric al obținerii de către Republica Moldova a statutului de candidat la aderarea la Uniunea Europeană

În contextul invaziei Ucrainei de către Rusia, s-a discutat opiniile cu privire la aderarea la Uniunea Europeană a Ucrainei, Moldovei și Georgiei.

Conducerea Republicii Moldova a semnat cererea de aderare la UE la 3 martie 2022, după Ucraina și Georgia. După transmiterea chestionarului de către Comisia Europeană, în circa o lună, autoritățile guvernamentale au reușit să completeze și să transmită răspunsurile la peste 2100 de întrebări, ce

au vizat practic toate aspectele cheie ale sistemului politic și instituțional, dar și ale cadrului de politici din Republica Moldova. Totodată, în trei luni, Republica Moldova a fost vizitată de peste 30 de delegații de înalți oficiali din țările Uniunii Europene.

S-a reușit o mobilizare rapidă a resurselor necesare pentru acest exercițiu în rândul guvernării pentru a valorifica fereastra de oportunitate din prezent. Prin comparație, țări precum Albania sau Macedonia de Nord au avut nevoie de patru luni pentru transmiterea răspunsurilor la chestionarul de aderare, iar Bosnia de circa 14 luni.

La 23 iunie 2022, Consiliul European a acordat Republicii Moldova statutul de candidat la aderarea la Uniunea Europeană în conformitate cu articolul 49 din TUE în care se scrie: „Orice stat european care respectă valorile prevăzute la articolul 2 și care se angajează să le promoveze poate solicita să devină membru al Uniunii.”

În cadrul unei conferințe de presă, susținută în urma deciziei Comisiei Europene, președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, a venit cu un mesaj către cetățeni. „Prin decizia de ieri, statele membre ale UE și-au confirmat dorința de a sprijini R. Moldova în procesul de pregătire pentru a ne alătura familiei UE. Suntem recunoscători pentru această deschidere. (...) Acest eveniment nu schimbă peste noapte lucrurile în țara noastră, dar acesta ne oferă un sprijin mai mare pe calea UE. (...) Statutul de țară candidată ne oferă o direcție clară de dezvoltare, sprijin pe această cale și, mai important, speranță”, declară Maia Sandu.

<https://www.privesc.eu/arhiva/99787/Briefing-de-presa-sustinut-de-Presedintele-Republicii-Moldova--Maia-Sandu--ca-urmare-a-deciziei-Consiliului-European-de-a-acorda-Republicii-Moldova-st>

Negocierile de aderare a Republicii Moldova la UE se vor putea începe în toamna lui 2023. Între timp, Uniunea Europeană și Republica Moldova ar trebui să își continue eforturile de integrare a țării pe piața unică a UE și de consolidare a cooperării sectoriale.

Acest lucru este evidențiat și în **Rezoluția Parlamentului European din 23 iunie 2022 referitoare la statutul de țară candidată al Ucrainei, Republicii Moldova și Georgiei (2022/2716(RSP))**,

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0249_RO.html:

„I. întrucât relațiile UE cu Ucraina, Republica Moldova și Georgia se bazează pe **acorduri de asociere ambițioase și pe zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare (AA/DCFTA)**, creând un mediu favorabil asocierii politice, apropierii reglementărilor și integrării economice, care constituie elemente esențiale ale unui viitor proces de aderare; întrucât este necesar în continuare să fie puse în aplicare pe deplin AA/DCFTA.”

Este de menționat că, cele două părți își aprofundează relațiile prin **Acordul de Asociere UE-Moldova**, care a fost semnat în iunie 2014. Acordul de Asociere, prevede o asociere politică și o integrare economică mai puternică între UE și Republica Moldova și a asigură un schimb de mărfuri în continuă creștere între parteneri începând cu 2014.

Acordul include o Zonă de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) și urmărește o relație comercială preferențială, bazată pe condiții mutual avantajoase, acordând fiecărei din părți un acces mai bun pe piață, decât ce este oferit altor parteneri de comerț. Acordul de Liber Schimb urmărește eliminarea taxelor vamale de import (și export, dacă există) în comerțul produselor între aceste părți. Acesta are ca scop eliminarea barierelor în comerțul serviciilor și un acces mai bun al companiilor pe piețele respective.

Zonele de Liber Schimb (ZLS) stabilite de UE în relație cu partenerii săi comerciali, de obicei includ un număr de domenii, care depășesc „comerțul” obișnuit. Este o abordare „cuprinzătoare” vis-a-vis de comerț, cuplându-l de politicile interne privind achizițiile, concurența, proprietatea intelectuală sau dezvoltarea durabilă. Aceste aspecte sunt prin urmare incluse în DCFTA cu Republica Moldova.

3. Ce beneficii / avantaje / oportunități va avea Moldova de la statutul de candidat

Asistența și sprijinul UE pentru reformele democratice deja au adus beneficii tangibile cetățenilor moldoveni (inclusiv, începând cu 28 aprilie 2014, cetățenii moldoveni beneficiază de regimul de călătorii fără viză în spațiul Schengen).

În cadrul unei ediții speciale de la postul public de televiziune, Nicu Popescu, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, a menționat că după obținerea statutului de țară candidat va exista o monitorizare mai minuțioasă a țării noastre de către UE, dar și un **sprijin mult mai puternic**.

„Va exista o monitorizare mai minuțioasă, dar și un sprijin mult mai puternic pentru procesele de implementare, pentru monitorizarea acestor procese, treptat vom intra și în discuții mai detaliate privind finanțări sporite, pentru că logica procesului de aderare la UE este că statele care urmează să adere trebuie să ajungă la standarde de viață, de funcționalitatea instituțiilor europene, or aceste lucruri costă și UE, treptat va veni și cu finanțări sporite care ne vor permite să dezvoltăm Moldova mai rapid împreună cu partenerii noștri europeni”, specificat ministrul. <https://mfa.gov.md/ro/content/ministrul-de-externe-nicu-popescu-participat-la-emisi-unea-editia-speciala-la-postul-public>

Statele în curs de aderare au beneficii speciale. Ele sunt informate cu privire la legislația Comunitară printr-o procedură specială de informare și comunicare și pot, astfel, face comentarii referitor la propunerile legislative. În plus, statele în curs de aderare au statut de observator în toate organismele importante ale Uniunii Europene.

https://www.academia.edu/13549858/Aderarea_României_la_Uniunea_Europeană_Analiză_asupra_criteriilor_de_natură_economică

Astfel, având în vedere experiența altor țări cu statutul similar, după obținerea statutului de țară candidat pentru aderarea la UE, R. Moldova va beneficia de o serie de avantaje/oportunități, precum: **o perspectivă concretă de aderare la Uniunea Europeană; justiție echitabilă; instituții publice reziliente; acces la o piață internațională extinsă pentru producătorii moldoveni (cu cca 500 mln. de populație UE); dezvoltare durabilă; independență economică și energetică etc.**, inclusiv:

- Consolidarea juridică a viitorului european al Moldovei, care este un prim pas oficial pe drumul către aderarea la UE. Aceasta înseamnă că Moldova îndeplinește deja un număr semnificativ de criterii propuse pentru candidați, dar urmează să mai lucreze la anumite capitole. În cazul nostru, potrivit recomandărilor Comisiei Europene, este vorba despre reforma cuprinzătoare a sistemului de justiție, consolidarea luptei împotriva criminalității organizate, realizarea reformelor și oferirea serviciilor publice de calitate, consolidarea protecției drepturilor omului.

- Transformări și reforme în toate domeniile. La acest capitol, candidatul trebuie să-și alinieze legislația cu legislația UE, precum și să implementeze reforme politice, sociale, economice, judiciare și administrative, care vor îmbunătăți calitatea vieții populației.

- Noi căi de soluționare pașnică a conflictului transnistrean. În acest sens, autoritățile speră ca beneficiile integrării europene, resimțite și de concetățenii din stânga Nistrului, să sporească dorința autorităților din stânga Nistrului de a se integra în UE.

4. Oportunități pentru mediul de afaceri din R. Moldova

În ceea ce privește mediul de afaceri din Republica Moldova, acesta va avea și beneficii/oportunități concrete de natură economic-financiară: atractivitatea țării pentru investitori, acces la fonduri de pre-aderare etc.

În primul rând, Moldova va deveni mai atractivă pentru investitori. În perioada de pre-aderare, țările încep să crească PIB-ul la paritatea puterii de cumpărare. Și acest lucru se întâmplă nu numai datorită sprijinului financiar din partea UE, ci și datorită creșterii investițiilor străine directe.

UE la momentul de față, este unul dintre cei mai mari parteneri comerciali ai Moldovei. Principalele mărfuri comerciale dintre UE și Moldova includ mașini și aparate, produse vegetale, textile și articole textile, precum și metale de bază.

Deja, în baza Acordului de asociere UE-Moldova, se reduc tarifele cu care se confruntă întreprinderile europene atunci când exportă în Moldova și se eficientizează procedurile vamale. În plus, acordul facilitează și mai mult comerțul prin apropierea treptată a legislației, a normelor și a procedurilor Republicii Moldova, inclusiv a standardelor, de cele ale UE.

Uniunea Europeană rămâne cel mai important și de încredere partener economic al Republicii Moldova chiar și în cele mai dificile perioade. Tot mai mulți antreprenori își aliniază produsele la standardele europene pentru a accesa noi piețe de desfacere în vest, în timp ce mulți alții deja se bucură din plin de avantajele Acordului de Asociere RM-UE.

Uniunea Europeană continuă să sprijine eforturile Republicii Moldova de a crește exporturile de produse agricole pe piața UE. **Toți producătorii moldoveni sunt bineveniți să-și exporte fructele în UE**, indiferent de regiunea în care se află. Pe de altă parte, Federația Rusă aplică un embargo motivat politic, permițând importurile care provin doar dintr-o anumită regiune a țării.

Piața UE este deschisă pentru exportul produselor vegetale de pe tot teritoriul Republicii Moldova

Din 15 august 2022, Federația Rusă acceptă produsele vegetale doar din raioanele din stânga Nistrului

Uniunea Europeană întreprinde măsuri pentru a facilita importul produselor agricole moldovenești. **La 18 iulie, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Regulamentul care prevede majorarea cotelor de export pentru șapte categorii de produse agricole.** Prunele, strugurii, merele, roșiile, usturoiul, cireșele și sucul de struguri ar putea ajunge în cantități duble sau chiar mai mari în UE fără taxe vamale. Consiliul Uniunii Europene a adoptat un regulament în acest sens pentru a preveni consecințele crizei generate de agresiunea militară a Rusiei.

Liberalizarea comerțului pentru cele șapte categorii de produse va fi valabilă pentru un an.

Astfel, **Uniunea Europeană va rămâne cel mai important partener economic al Republicii Moldova.** În ultimii ani comerțul dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova a înregistrat o creștere considerabilă. Potrivit Biroului Național de Statistică, 61% din valoarea totală a exporturilor sunt direcționate către statele membre ale UE. Cea mai importantă destinație de export este România, căreia îi revin 43% din totalul livrărilor de mărfuri din Republica Moldova în UE.

Aceasta este urmată de Germania, Italia și Polonia.

Din motive evidente, intrări mari de investiții apar imediat după aderarea țărilor la comunitatea europeană: când noii veniți deja au implementat reformele necesare și și-au armonizat legislația cu standardele UE. Cu toate acestea, datele demonstrează că afluxul de investiții în unele state, cum ar fi Polonia sau Cehia, a început chiar în perioada de preaderare.

De asemenea, exemplul unor țări din Balcanii de Vest, care au statut de candidat, demonstrează creșterea investițiilor aflate deja în fazele incipiente ale integrării în UE. În plus, Uniunea Europeană stimulează suplimentar investițiile în regiune prin programe separate.

Totodată, obținerea statutului de țară candidat pentru aderarea la UE, R. Moldova, stimulează și pe alți donatori să investească în țara noastră. De exemplu, miercuri, 17 august curent, ministrul Finanțelor Dumitru Budianschi și șeful Misiunii USAID Moldova Scott Hocklander au semnat Amendamentele la Acordurile de Asistență din 2016, completând bugetul pentru programe de dezvoltare în Republica Moldova cu suma adițională de 63 milioane dolari. Aceste fonduri sunt oferite de către USAID pentru a sprijini Republica Moldova în parcursul său european și drept răspuns la multiplele crize cu care se confruntă Republica Moldova. Majoritatea fondurilor, 46,3 milioane dolari, sunt destinate pentru creșterea economică durabilă a Republicii Moldova și vor ajuta economia moldovenească să devină mai rezilientă. Bani vor fi utilizați la:

- accelerarea securității energetice a Moldovei pe termen lung prin integrarea cu sistemul energetic european, creșterea volumului de energie regenerabilă și atragerea investițiilor în producerea energiei interne și în eficiența energetică;
- implementarea noilor tehnologii și inovații care vor impulsiona economia digitală a Moldovei și vor asigura o creștere durabilă;
- extinderea reformelor favorabile mediului de afaceri și comerț și reducerea zonelor vulnerabile în fața corupției;
- îmbunătățirea rezilienței și competitivității sectorului agricol al Republicii Moldova în domenii precum: vinificația, producerea fructelor, strugurilor de masă, pomușoarelor și mierii pentru a contribui la recuperarea durabilă și inclusivă în urma crizei regionale.

În al doilea rând, **Moldova va avea acces la fonduri de pre-aderare**, ce va avea efect direct asupra mediului de afaceri moldovenesc.

În special putem vorbi de Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) care oferă asistență țărilor angajate în procesul de aderare la Uniunea Europeană (UE).

https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding/ipa/

Anterior, pregătirea țărilor din Europa Centrală și de Est pentru aderare era finanțată printr-o serie de programe și instrumente: PHARE, PHARE CBC, ISPA, SAPARD, CARDS.

După aderarea Croației în 2007, UE a introdus Instrumentul pentru Asistența de Preaderare (IAP). O astfel de asistență poate fi oferită prin granturi, investiții sau ca asistență tehnică. Pentru 2021-2027, pachetul bugetar IAP este de 14,162 miliarde Euro. Fondul are o listă solidă de priorități, însă obiectivul principal al programului sunt investițiile în sfera socio-economică a țările candidate. Aceste fonduri de preaderare ajută țările să-și atingă propriile obiective, inclusiv o situație economică durabilă, aprovizionarea cu energie, transportul, mediul și schimbările climatice.

Obiectivul principal IPA este îmbunătățirea eficacității și coerenței asistenței, prin intermediul unui cadru unic pentru consolidarea capacității instituționale, a cooperării transfrontaliere, a dezvoltării economice și sociale, precum și a dezvoltării rurale. Asistența acordată vine în sprijinul procesului de stabilizare și de asociere a țărilor candidate și a țărilor potențial candidate, respectând totodată specificul fiecăreia și procesele în care sunt implicate.

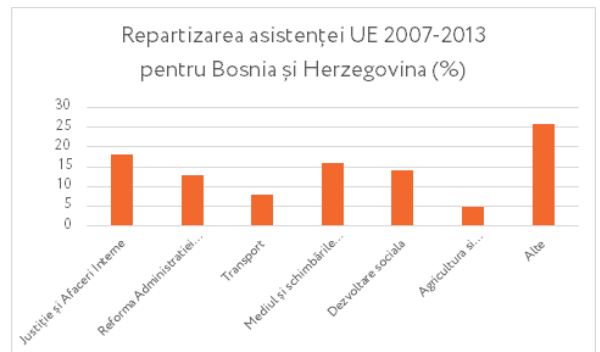
Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) oferă un cadru unic și raționalizat. De fapt, IPA a înlocuit, începând cu data de 1 ianuarie 2007, programele europene pentru perioada 2000-2006, și anume:

- programele în favoarea țărilor candidate: Phare, SAPARD, ISPA, programele de cooperare transfrontalieră (PCTF) în cadrul Phare;
- programele în favoarea țărilor potențial candidate: programul CARDS.

Asistența financiară este un instrument puternic de însoțire a politicilor de extindere a UE. Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) în valoare de 11,5 miliarde EUR a fost creat în 2006 pentru a acoperi perioada 2007-2013. Beneficiarii au fost Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Islanda, Kosovo, Muntenegru, Serbia și Turcia. IPA II, se bazează pe rezultatele anterioare, dedicând încă 11,7 miliarde EUR pentru perioadă financiară 2014-2020.

Comisia acordă o atenție deosebită celor trei „fundamente”: statul de drept, guvernanta economică și reforma administrației publice, oferind fonduri pentru soluționarea problemelor legate de acestea.

De ex. Bosnia și Herțegovina, în 2007-2013, a primit prin IPA 554 de mil. Euro.

În mare parte datorită acestei asistențe financiare s-au înregistrat progrese notabile în agenda de extindere a Uniunii Europene din ultimii ani. Cea mai importantă realizare a fost statutul de membru al Uniunii Europene din iulie 2013 (al 28-lea) pentru Croația.

La 15 septembrie 2021, Parlamentul European a adoptat noul Instrument de asistență pentru preaderare (**IPA III**) **pentru perioada 2021-2027**, ca urmare a deciziei pozitive a Consiliului Europei din 7 septembrie. Acesta este pasul final al procesului de adoptare a acestui instrument, prin care **UE va oferi 14,162 miliarde Euro pentru a sprijini țările candidate** și potențialii candidați în reforme politice, instituționale, sociale și economice cheie.

Astfel, obținând statutul de țară candidat pentru aderarea la UE, R. Moldova va avea mai accesul mai mare la asistența financiară UE, inclusiv la fonduri de pre-aderare, ce va permite mediului de afaceri din R. Moldova se implementeze proiecte de modernizare și re tehnologizare.

5. România și fonduri de pre-aderare

Dacă vorbim de experiența și beneficiile de la fonduri de pre-aderare, putem lua exemplul României. Analizând experiența României putem vizualiza - la ce trebuie să ne așteptăm și la ce trebuie să ne pregătim pentru accesarea eficientă a fondurilor de pre-aderare.

Asistența financiară a UE pentru România a demarat în anul 1991, principalul instrument de finanțare nerambursabilă fiind fondurile PHARE, instrument creat la începutul anului 1989 pentru Polonia și Ungaria, de unde provine și numele acestuia Poland Hungary Aid for Reconstruction of the Economy. **În perioada 1991-2006 asistența PHARE alocată României s-a ridicat la 3,6 miliarde euro.**

Începând cu anul 2000, la aceste fonduri s-au adăugat instrumentele financiare de tip pre-structural, respectiv ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) care a finanțat în perioada 2000-2006 proiecte în domeniul infrastructurii de transport și de mediu și SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) dedicat agriculturii și dezvoltării rurale.

Având în vedere specificul agricol (În situația în care agricultura și mediul rural este locul unde locuiește 56% din populație, care are potențial enorm), foarte importante pentru Republicii Moldova vor fi fonduri de susținere a agriculturii. De exemplu, **prin programul SAPARD Uniunea Europeană a alocat României, pentru perioada 2000-2006 de dinaintea aderării, suma de 226 milioane de euro.**

6. Concluzii

Obținerea statutului de țară candidat UE va avea un impact pozitiv mediului de afaceri moldovenesc, deschizând noi perspective de afaceri. Pentru companiile moldovenești asta va însemna, în primul rând, accesul pe Piața Unică, o piață cu cca 500 milioane de consumatori.

Astfel, Implementarea legislației comunitare (acquis-ului comunitar), investițiile de capital și creșterea cheltuielilor în sectorul cercetare -dezvoltare vor contribui semnificativ la creșterea productivității.

Aici trebuie de evidențiat și un avantaj competitiv important pe care îl are Republica Moldova în procesul de aderare la UE.

România ar putea pune la dispoziția Republicii Moldova întreg corpul acquis-ului comunitar în limba română.

În concluzie putem constata că, obținerea de către Republica Moldova a statutului de țară candidat UE va aduce o îmbunătățire considerabilă a mediului de afaceri moldovenesc:

- vor fi eliminate mai multe bariere în calea liberei circulații a serviciilor și a mărfurilor. Cadrul legislativ comun furnizat de Piața Unică va crește eficiența generală a economiei moldovenești prin îmbunătățirea alocării resurselor, creșterea gradului de specializare și încurajarea concurenței;

- în condițiile îmbunătățirii mediului de afaceri, Republica Moldova va deveni o țintă atractivă pentru investițiile străine. Atragerea unui volum mai mare de investiții străine va asigura rapid și direct accesul la un management eficient, la tehnologii moderne și la noi segmente de piață;

- turismul și transportul sunt sectoare care, la fel, vor beneficia, reprezentând oportunități de investiții. Dar, trebuie de ținut cont că, în contextul Pieței Unice, investițiile se vor reorienta către industriile cu un grad înalt de tehnologizare.

Astfel, pe fundalul îmbunătățirii climatului investițional, companiile trebuie să introducă reorientări masive ale producției și ale exportului, cu efecte asupra creșterii competitivității. Industria moldovenească trebuie să treacă de la producția de masă, bazată în principal pe criteriile cantitative, de cost și fiabilitate, spre producția cu grad ridicat de personalizare, bazată pe calitate.

Dar, pentru a primi aceste fonduri de pre-aderare, atât autoritățile cât și mediul de afaceri moldovenesc, trebuie să depună eforturi în creșterea capacităților pentru accesare și valorificare eficientă a acestor fonduri, având în vedere că obținerea fondurilor presupune mai multe pași:

- elaborarea și depunerea proiectelor,
- demonstrarea viabilității economico-financiare a proiectului (obținerea de venituri),
- deținerea terenurilor necesare,
- absența datoriilor la stat și a restanțelor către bănci etc.

Bibliografie.

- 1) Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată), art. 49, Jurnalul oficial al Uniunii Europene, 26.10.2012. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF
- 2) The transformative power of enlargement, overview on the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) activities and results in the Western Balkans and Turkey 2007–2014, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015
- 3) Aderarea României la Uniunea Europeană. Analiză asupra criteriilor de natură economică. https://www.academia.edu/13549858/Aderarea_României_la_Uniunea_Europeană_Analiză_asupra_criteriilor_de_natură_economică
- 4) <https://www.consilium.europa.eu/ro/documents-publications/publications/european-union-map/>
- 5) <https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/>
- 6) <https://www.mf.gov.md/ro/content/republica-moldova-va-beneficia-de-finan%C8%9Bare-suplimentar%C4%83-de-63-milioane-de-dolari-din-partea>
- 7) <https://dcfta.md/>

Strategia de business și structura unui plan de afaceri

Strategia de business și prioritățile:

Analizează situația actuală a pieței dintr-o varietate de perspective diferite pentru a identifica oportunități de creștere, dezvoltare, poziționare superioară în mediul de afaceri și pentru a utiliza mai eficient capitalul uman, fizic și financiar. Aceste cunoștințe și informații te vor ajuta să pregătești o strategie care să se potrivească cel mai bine obiectivelor tale și nevoilor de dezvoltare a afacerii.

Strategia de business va aborda o serie de perspective interne și externe. Trebuie să planifici factori pe care îi poți controla, inclusiv guvernanta, marketingul, vânzările și distribuția și ai nevoie de o bună înțelegere a factorilor la care trebuie să răspunzi, cum ar fi piața, concurenții tăi și mediul general de afaceri. La fel, strategia ta trebuie să considere părțile interesate pentru a asigura o bună executare.

Întrebările la care va răspunde strategia ta:

- **Care este cel mai avantajos mod de a intra pe o piață nouă sau deservirea unui nou segment?**
- **Cum vei valorifica, dezvolta și comercializa produse și servicii inovatoare?**
- **Cum vei atrage clienți și le vei câștiga loialitatea?**
- **Care sunt cele mai atractive modalități de a crește veniturile și de a îmbunătăți marja?**

- **Cum ai putea accelera dezvoltarea?**
- **Cine sunt partenerii care ar putea să îți susțină afacerea?**
- **Cum îți poți alinia modelul de afaceri și structura costurilor?**
- **Ai portofoliul potrivit de active și capacități comerciale sau trebuie să achiziționezi, să construiești?**

Elaborarea strategiei de business și a documentelor însoțitoare nu este suficientă. Provocările apar în momentul implementării strategiei și organizarea activităților operaționale urmărind strategia. Asigură-te că ai resursele necesare pentru implementare (oameni, competențe, buget, sisteme și tehnologii) și că stakeholderii (părțile implicate) cheie sunt familiari cu strategia și o urmează.

Sursa:

<https://www.ghidulafacerii.ebrd.md/posts/Dezvoltarea-strategiei-de-business>

Creează planul tău de business

Un business plan te ajută să gestionezi bugetul planificat și să implementezi strategia de dezvoltare cu succes. Business planul este, de regulă, elaborat înainte de a trece la acțiune și te ajută să obții răspunsuri clare la întrebările:

1. **Care este propunerea pentru utilizatorul final?**
2. **Care sunt toate costurile implicate?**
3. **Veniturile obținute vor fi suficiente pentru acoperirea cheltuielilor?**

Aspectul financiar al planului este foarte important pentru că integrează informații despre numărul consumatorilor, volumul vânzărilor, mărimea costurilor și nivelul profitabilității. Prezentând planul financiar în fața creditorilor și investitorilor va crește încrederea în afacerea ta și va demonstra viabilitatea ideii tale.

De obicei planul de afaceri urmărește să scoată informația de interes pentru auditoriul în fața căruia va fi prezentat.

Structura unui plan de afaceri:

- sumar executiv
 - descrierea succintă a conceptului
 - strategia
 - matricea de atribuire a responsabilității (RACI)
 - analiza pieței
 - analiza utilizatorului final
 - analiza financiară
 - foaia de parcurs
 - planuri de implementare și marketing
 - planul operațional
 - KPI -uri și puncte de control
 - riscurile și gestiunea acestora
- Sursa:

<https://www.ghidulafacerii.ebrd.md/posts/Dezvoltarea-strategiei-de-business>

Programe de suport pentru întreprinderi: Fondul pentru Antreprenoriat și Creștere Economică a Moldovei (FACEM) – Un nou Instrument guvernamental

În 20 septembrie 2022 a avut loc evenimentul de lansare a discuțiilor publice privind crearea Fondului pentru Antreprenoriat și Creștere Economică a Moldovei (FACEM), un nou instrument guvernamental care va fi gestionat prin Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA). Obiectivul fondului este de a oferi afacerilor cu potențial de creștere credite cu dobândă redusă prin intermediul băncilor și altor instituții financiare partenere.

Întreprinderile mici și mijlocii din Moldova vor avea acces la finanțare pe termen lung în baza unui fond de creditare în condiții preferențiale. Potrivit așteptărilor prezentate de specialiști, costurile resurselor creditare accesate prin FACEM urmează a fi mai mici cu cel puțin 30% față de cele practicate la moment în sistemul financiar.

La evenimentul de prezentare a noului instrument au fost prezenți Prim-ministra

Natalia Gavrilița, Ministrul Economiei Sergiu Gaibu, reprezentanți ai partenerilor de dezvoltare, instituțiilor financiare, asociații de business și experți în domeniu.

Resursele financiare din care va fi constituit FACEM vor veni din alocările de la bugetul de stat, mijloacele financiare alocate de către partenerii de dezvoltare și/sau donatori (credite/împrumuturi, asistență financiară și tehnică, granturi), veniturile obținute din creditare și recreditare și din alte surse legale.

Pentru capitalizarea Fondului pentru Antreprenariat și Creștere Economică a Moldovei (FACEM) au fost bugetate pentru anul 2022 resurse financiare în valoare de 70 milioane lei.

Programe de finanțare pentru organizații ale societății civile și întreprinderi:

Programul Regiunea Dunării 2021-2027

Primul apel de propuneri de proiecte al Programului Regiunea Dunării 2021-2027.

Obiectivul general al programului:

Promovarea dezvoltării economice, sociale, teritoriale și coeziunii în regiunea Dunării prin îmbunătățirea politicilor publice și a cooperării instituționale. Caracterul unic al programului constă în oferirea unei platforme de cooperare în domenii strategice între statele membre ale UE și țările din afara UE din regiunea Dunării.

Pe parcursul următorilor ani se preconizează capitalizarea suplimentară în valoare de 2,7 miliarde lei (anul 2023 – 450 milioane lei; anul 2024 – 1 miliard lei și în anul 2025 – 1 320 milioane lei).

Evenimentul a fost organizat de Ministerul Economiei și Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului cu susținerea GIZ Moldova, Guvernului Germaniei și Guvernul Suediei.

Sursa:

<https://www.odimm.md/ro/presa/anunturi/5581-fondul-pentru-antreprenorat-si-crestere-economica-a-moldovei-un-nou-instrument-guvernamental-de-finantare-a-mediului-de-afaceri-2>

Aria programului:

Austria, Bulgaria, Cehia, Croația, Germania (landurile Baden Wurttemberg și Bavaria), Ungaria, România, Slovenia, Slovacia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Republica Moldova și Ucraina (oblasturile Chernivetska, Ivano-Frankiviska, Zakarpatska, Odesa).

Obiective de politici:

Propunerile de proiecte vor fi elaborate considerând următoarele obiective de politici:

1. O Europă mai capabilă;
 2. O Europă mai verde, cu mai puține emisii de carbon;
 3. O Europă mai socială;
 4. O mai bună guvernare a cooperării.
- 4.2. Capacități instituționale consolidate pentru îmbunătățirea guvernării teritoriale și macro-regionale

Bugetul apelului: 91,753,091.38 euro

Contribuția Uniunii Europene la proiecte este de 80%; Co-finanțarea proiectului de către parteneri este de 20%.

Entități eligibile:

- Instituții publice locale, regionale, naționale/organisme de drept public înregistrate oficial în zona programului (inclusiv Grupări Europene de Cooperare Teritorială – (GEST));
- Organizații private (organizații non-profit și întreprinderi private/organizație privată cu scop profit);
- Organizații internaționale.

Perioada de depunere a dosarelor de aplicare;

I Etapă (29 septembrie – 21 noiembrie 2022 (ora 14:00, CET)) : Prima etapă constă în exprimarea interesului prin completarea unui formular (Eol) subliniind în principal logica de intervenție a propunerii de proiect și relevanța strategică pentru DRP, depus prin **sistemul de monitorizare al programului (Jems)** până la 21 noiembrie, 2022, ora 14:00 (CET).

Nu se solicită prezentarea de documente suplimentare la această etapă.

II Etapă (se așteaptă în primăvara 2023) : Solicitanții de finanțare vor depune formularul de aplicare completat (AF) cu anexele necesare prin sistemul de monitorizare a programului (Jems) în cazul în care propunerea de proiect a fost pre-selectată în prima etapă. Formularul de aplicare (AF) trebuie depus prin **Jems**, estimativ în primăvara anului 2023.

Parteneriat

Proiectul trebuie să conțină cel puțin **trei parteneri din țări diferite** din aria programului, **Partenerul Lider (PL) și cel puțin doi parteneri**. Cel puțin un partener de proiect trebuie să fie situat pe teritoriul unui stat membru UE din aria programului. Partenerul lider (PL) poate fi fie din statele membre UE, fie din state din afara UE din aria programului. Nu există număr maxim de parteneri, dar trebuie să se țină cont de caracterul transnațional al proiectelor.

Categoriile de costuri eligibile pentru primul apel de propuneri: 1. Cheltuieli de personal. 2. Cheltuieli administrative. 3. Călătorii și cazare. 4. Expertiză și servicii externe. 5. Echipamente. 6. Infrastructură și lucrări.

În exprimarea interesului (Eol), Partenerii-Lideri (PL) vor indica doar bugetul total al fiecărui partener, fără a-l detalia pe categorii de costuri.

Explicații : **Ghidul pentru completarea Eol în Jems**

Durata proiectelor nu trebuie să depășească 30 de luni. Această limită se aplică pentru faza operațională a proiectului și nu cuprinde faza de pregătire. Data estimativă de începere a proiectelor este ianuarie 2024.

Documente de apel

Următoarele documente, care fac parte din dosarul de aplicare, sunt obligatorii pentru a fi depuse de solicitanții de finanțare prin Jems:

1 Etapă (până pe 21 noiembrie, ora 14:00 CET): Formularul de exprimare a interesului online (Eol)

2 Etapă (prevăzută în primăvara anului 2023): Formularul de aplicare online (AF); Declarația de cofinanțare (obligatorie pentru toți partenerii) ; Declarația de ajutor de stat (obligatorie pentru toți partenerii); Acord de parteneriat; Declarație pentru organizațiile internaționale (dacă este cazul) ; Declarația partenerului strategic asociat (ASP) (doar dacă este cazul) ; Confirmare și semnătura Partenerului Lider (LP).

Suport:

Solicitanții au posibilitatea de a solicita consultații **Autorității de Management/Secretariatului Comun (AM/SC)** cu privire la ideile de proiecte, consilierea legată de aria tematică a proiectului și corespunderea proiectului la cerințele apelului. Pentru consilierea generală despre ideea de proiect la etapa de elaborare, precum și informații despre program, cerințele de eligibilitate și regulile naționale, contactați **Punctul Național de Contact (PNC)** din Republica Moldova.

Documente:

Programul Regiunea Dunării 2021-2027 (document de program), Manualul aplicantului 2021-2027, Ghidul de elaborare a unui proiect transnațional, Manualul de eligibilitate a cheltuielilor, Ghidul pentru completarea Eol în Jems, Instrumente de autoevaluare financiară pentru solicitanți

Pentru mai multe informații despre primul apel de propuneri de proiecte în cadrul Programului Regiunea Dunării 2021-2027 accesați anunțul de lansare al apelului, precum și pagina web a programului www.interreg-danube.eu

Contacte:

Punct Național de Contact
I.P. „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”

E-mail: danube.helpdesk@ogpae.gov.md,
Telefon: (+373 22) 233 045
www.ogpae.gov.md
www.interreg-danube.eu

Sursa:

<https://www.civic.md/anunturi/granturi/65943-apel-de-propuneri-de-proiecte-in-cadrul-programului-regiunea-dunarii-2021-2027.html>

Evoluția indicilor prețurilor producției industriale în luna august 2022

Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova în luna august 2022, prețurile producătorului în industrie s-au majorat față de iulie curent cu 0,6%, față de august 2021 – cu 30,2% și față de decembrie 2021 – cu 18,5%.

În **industria extractivă**, în luna august 2022 prețurile producătorului s-au micșorat față de iulie curent cu 1,3%, iar față de august 2021 prețurile s-au majorat cu 37,4% și față de decembrie 2021 – cu 31,3%.

În **industria prelucrătoare**, în luna august 2022 prețurile producătorului s-au majorat față de iulie curent cu 0,8%, față de august 2021 – cu 23,8% și față de decembrie 2021 – cu 16,9%.

În **sectorul energetic**, în luna august 2022 prețurile producătorului au rămas la nivelul lunii iulie curent, iar față de august 2021 prețurile s-au majorat de 2,2 ori și față de decembrie 2021 – cu 32,4%.

În luna august 2022, comparativ cu luna iulie curent, prețurile producătorului la Principalele Grupe Industriale (conform clasificării UE) au evoluat în felul următor: în industria bunurilor de capital prețurile s-au majorat cu 1,3%, în industria bunurilor intermediare (excepție energie) – cu 1,2%, în industria bunurilor de uz curent – cu 0,4%, în industria bunurilor de folosință îndelungată – cu 0,1%. Totodată, la activități și bunuri legate de energie

prețurile au rămas la nivelul lunii iulie 2022.

Totodată, în luna august 2022 comparativ cu luna decembrie 2021 prețurile producătorului s-au majorat la activități și bunuri legate de energie cu 32,2%, în industria bunurilor intermediare (cu excepție energie) – cu 26,5%, în industria bunurilor de uz curent – cu 15,0%, în industria bunurilor de capital – cu 7,3%, în industria bunurilor de folosință îndelungată – cu 6,9%.

Creșterea prețurilor producătorului în luna august 2022 față de luna august 2021 în Republica Moldova (30,2%) a fost sub nivelul marcat în Norvegia (77,3%) și Danemarca (37,6%), totodată depășind nivelul înregistrat în alte țări analizate: Lituania (28,6%), Croația (22,5%), Serbia (15,4%), Elveția (4,2%).

Sursa:

<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7544>

Exemple de idei de afaceri din Republica Moldova

Prietenia lor a început cu o idee creionată

Întreprinderea KREYON MEDIA S.R.L. a fost înființată pe data de 20 mai 2016 de către Ion Savin ce a adunat în jurul său un colectiv de tineri creativi deținători de cunoștințe ce acoperă o arie mare de domenii de activitate precum: fotografie, marketing, pictură, presă scrisă, muzică, televiziune și IT. Societatea, Kreyon Media, oferă clienților săi un spectru larg de servicii precum: fotografie, video, animație 2D, design, marketing, PR (consultanță în activități publice).

De la înființarea din 2016 până în 2020 compania a prezentat o continuă creștere, reușind să-și majoreze cifra de afaceri de aproape 10 ori, de la suma de 257 000 MDL (în 2016) a ajuns la 2 652 400 MDL, profitul net (2020) fiind egal cu 1 455 100 MDL. Echipa companiei Kreyon Media, la momentul actual este alcătuită din 10 persoane.

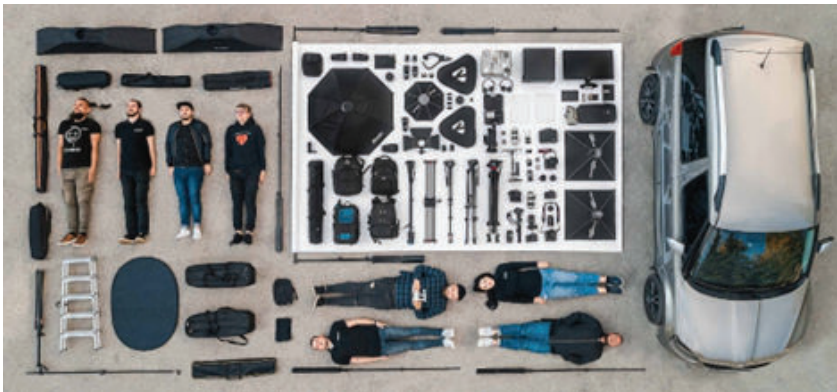
În data de 17 august 2021 compania a semnat un contract de o durată de 7 ani cu Moldova IT Park, fapt ce atestă pe de o parte credibilitatea societății pe piață și oferă deasemenea o serie de oportunități diverse precum creșterii notorietății, sprijinirii parteneriatelor, diminuării barierelor birocratice, atragerii investițiilor locale și străine.

/Material elaborat pe baza informației din surse online - site-uri ale instituțiilor, presă și site-uri de informare despre afaceri /

<https://b2bhint.com/company/md/kreyon-media-srl--1016600016012>

https://www.dnb.com/business-directory/company-profiles.kreyon_media_societate_cu_raspundere_limitata.9b35a039e444d7e4cf4489694071e85c.html

https://www.linkedin.com/company/kreyonmedia?original_referer=https%3A%2F%2Fwww.bing.com%2Fhttp://Kreyon.md

Suveniruri din lemn fabricate manual – de ce nu?

Societatea Trommigou S.R.L. a fost înființată pe data de 10 noiembrie 2017 de către Diana Iularji și Maria Babii, două femei antreprenoare de succes din Republica Moldova ce și au propus să înlocuiască pe cât posibil produsele de plastic și să ofere la schimb produse din lemn ce sunt atât funcționale cât și au un aspect plăcut ce nu provoacă daune asupra sănătății personale și a mediului înconjurător.

Compania, are ca obiect de activitate producerea de produse eco-friendly din lemn precum: suveniruri și cadouri diverse, decorațiuni pentru interior sau diferite evenimente, jucării pentru copii și accesorii pentru corporații. Produsele societății sunt fabricate manual, materialul principal fiind lemnul, alternativa potrivită pentru plastic.

În anul 2017 întreprinderea a înregistrat o cifră egală cu 14 400 MDL, reușind să crească masiv vânzările sale cu peste 70 de ori până în 2020, unde înregistrând o sumă egală cu 1 011 600 MDL. Analizând profitul net obținut observăm o creștere constantă din 2017 până în 2019, de la 13 100 MDL (2017) la 225 500 MDL (2019), urmând ca în 2020, din cauza condițiilor nefavorabile din lume în contextul pandemiei, să înregistreze o pierdere de 262 300 MDL.

Compania este beneficiara unor programe de granturi precum „Moldova verde”, „Start pentru tineri”, „Femei în afaceri” și participă la proiecte de caritate pentru copii și animale dorind „să facă lumea puțin mai bună și fericită!”, după cum afirmă managementul acesteia.

Fotografie preluată
de pe <https://tromigou.com/shop-ro>

/Material elaborat pe baza informației din surse online - site-uri ale instituțiilor, presă și site-uri de informare despre afaceri /

<https://b2bhint.com/company/md/trommigou-srl--1017600046698>

<https://tromigou.com/about-ro>

https://www.facebook.com/Tromigou/?ref=page_internal
/

Finanțat de
Uniunea Europeană

PROIECTUL "PARTENERIAT
MULTI-DIMENSIONAL PENTRU
DEZVOLTARE ECONOMICĂ DURABILĂ
INCLUZIVĂ ÎN COMUNA CĂRPINENI",
FINANȚAT DE UNIUNEA EUROPEANĂ PRIN
INTERMEDIUL PROGRAMULUI
"PRIMĂRII PENTRU CREȘTERE
ECONOMICĂ".

[https://www.eeas.europa.eu
/delegations/moldova_en](https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova_en)

Acest material a fost produs cu suportul financiar al Uniunii
Europene. Conținutul acestuia reprezintă responsabilitatea exclusivă
a **Asociației "Cutezătorul"**.

Conținutul materialului aparține autorilor și nu reflectă în mod
neapărat viziunea Uniunii Europene.

UE-Moldova:

Împreună mai puternici

PROIECTUL "PARTENERIAT
MULTI-DIMENSIONAL PENTRU
DEZVOLTARE ECONOMICĂ DURABILĂ
INCLUZIVĂ ÎN COMUNA CĂRPINENI",
FINANȚAT DE UNIUNEA EUROPEANĂ PRIN
INTERMEDIUL PROGRAMULUI
"PRIMĂRII PENTRU CREȘTERE
ECONOMICĂ".

[https://www.eeas.europa.eu
/delegations/moldova_en](https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova_en)

Acest material a fost produs cu suportul financiar al Uniunii
Europene. Conținutul acestuia reprezintă responsabilitatea exclusivă
a Asociației "Cutezătorul".

Conținutul materialului aparține autorilor și nu reflectă în mod
neapărat viziunea Uniunii Europene.